

DARAMANI TARAWELE

Hadamadenya taabolo

Zuwenkalo, san 2000 nan

DARAMANI TARAWELE

Hadamadenya taabolo

Zuwenkalo, san 2000 nan

NANTENEN

Jonnin k'i laban joro, jonnin b'i jujon don, jonnin t'i laban don. Nin kera morike do ye, a tun be siran Ala ne kosabe, Morike in ye denmuso kelen de soro. Denmuso in togo tun ye Nantenen. Nantenen tun ka ni. Ce naani nana bo Nantenen npogotigi ko furu la. Ce naani ninu bee tun be bo u togoladugu la. U mogo naani bee ka woro minena, k'u bee ka nafolo mine ko Nantenen be furu u ma. Furumisiw dira, ka buranbonyafenw fana di.

Bi, alapesiranpebaga ka dogo, sun ni seli kebaga dogoyara. O kama, Ala be jonnin negen don o don, Ala b'a ka jonnin jarabi fana. Nantenen ceji ye muso kelen ye, a te se ka ke ce naani muso ye. Nantenen furuko ganna, ka gan, k'a bo morike donyoro la. Ka morike kononafili. Kalatamori, morike ye kala ta, ka kalimukala ta. Morike be si wurudi la, wurudi gelen. Kalata ma fen ne, wurudi fana kerebetse.

Ala y'i to a ka massaya la, ka morike, alapesiranmori deme, bawo Ala tun m'a don ni pagami ye, kuma te nanamunnamu ma. Meleke jiginna morike ma ni deme ye walasa k'a sutura a ka tilennya n'a k'a alapesiranpe kama. Meleke y'a pininka dape kelen na, k'a be mun wurudili la, nin wurudi gelen in. Morike k'ale sigilen kononafili la, ko jamanamalo sera ale ma.

Hadamaden sera fen-bee la fo kononafili. Delili tigi ye hadamaden ye, jaabi tigi ye Ala ye. Faama pininkabali te koli ko la. Faama Ala k'a b'a deme a togolako la, bawo fo ka se nin ma, morike ma walifen dun. Faama Ala te mogo mine kojugu kelen ma. Morike ye falimuso ta, ka wulumuso ta, ka jakumamuso ta, k'olu fara a denmuso Nantenen ceji kan. A y'u bee bila soba kelen konon dibi la. Waati sera, kene bora kene ma bo ten, morike taara sogomafoli la, laminenikan kera naani ye. U bee kumakan kera Nantenen kan ye.

Tilali kera dugu naani ce o cogo la. Dugu kelen-kelen bee ye muso kelen soro : jakumamuso, falimuso, wulumuso, ani Nantenen ceji yere. U bee garijegse y'u son muso la. O kelen, hadamaden kera suguya naani ye. Falimogo be mogow la, wulumogo be mogow la, jakumamogo be mogow la, Nantenen jagon be mogow la.

Falimogo be cew la, falimogo be musow la. N'i n'o jera horonya sigi la, n'i y'i ka kuma fo falimogo ye, o t'o jaabi fi ka bere ta.

Wulumogo be cew la, wulumogo be musow la. N'i n'o jera horonya la kuma ma, o b'o ke kenemakuma ye.

Jakumamogo be cew la, jakumamogo be musow la. Jakumamogo b'a jepogon tooro kow la ko mogo kana o don. Jogo jugu keme be soro jakumamogo la, ko jama kan'o don.

San tan, san caman, Nantenen ni mogo te kele.

Karisala sigi ka di, kotoɲɔgɔntala de b'o latige. O de fana be do bara suko diya ni do bara kaɲoko ye, barisa benbaliya ɲogɔn sababu jugu te. Diɲe sababu ɲuman ka fisa n'a sababu jugu ye. Ala k'an kisi sababu jugu ma. Ala ye fen min ye, Ala don man di.

An ka ben, an ka ɲogɔn demɛ, an ka ɲogɔn bonya, bonya be ɲɛ, bonya be kɔ. N'o kera, an ka jamana be taa ɲɛ. An k'an laban joro. An k'an tanga sigi sariyaw lagosili ma. An k'an yere don jon ye, k'an yere fisaya ɲanamunamu ma, k'an yere kisi falimogoya ni wulumogoya ni jakumamogoya ma. Hadamadenya ka di sutura ni sabali ni bonya kono. Ala k'an son Nantenen ta ɲogɔn na.

MALADO

Jɔn bɛɛ ni dakan don, jɔn tɛ ban i dakan ma.

Malado tun ye muso cɛɲi ye. Malado tun ye muso dawulama ye. Malado ka cɛɲiya n'a ka dawula ker'a ma koba ye. A ker'a ma koba ye k'o sababu kɛ cɛw ka keleya ye. Bɛɛ k'a muso ka kɛ Malado ye.

Malado tun bɛ furu la. Don do a ye sira jini a furuɛ fɛ, k'ale bɛ ta bo Babala. A bɔra yen ka taa Yorɔla. A fɔbagaw ko Yorɔla taama kɛra jamukɛ ye, bonya ni karama ni nisɔndiya, bawo jatigikɛ folo ye bonya kɛ ni baba kɔnɔma ye, ka siyɛba di, ka kinifilen ni nɔnɔfilen di Malado ma. Jatigi folo ye woro tan san ka Malado jini furu la. Woro minena. Waati tɛmɛna.

Cɛ wɛrɛ ye woro bo ka Malado jini furu la. Malado ko k'o woro mine, ka cɛ kɔrɔ ka woro lasegin. O ma ben jatigikɛ kɔrɔ ma. Woro folo laseginna, woro filanan minena, Malado maminena kokura. Maminecɛ kɔrɔ m'o dayɔrɔ sɔr'a yɛrɛ la, a ma kaari Malado ko. Malado ka d'a ye. A t'a fɛ Malado ka sigi cɛ wɛrɛ kun n'ale kelen tɛ. Maminecɛ kura ye laada bɛɛ bo, n'o ye furu laadaw ye. Furusiri doɔɔdara alamisa la. Laben bɛɛ fana kɛra walasa Malado bɛ taa a cɛla la. Yann'o alamisa ka se, do wulila ka se mamine folo ma k'a fo o ye ko. Malado ka furu laada bɛɛ bɔra, k'a laben bɛɛ kɛra, ka cɛlataga bila alamisa nata la.

Maminecɛ kɔrɔ ma kaari Malado ko hali sisan. A ko. Malado tɛ taa cɛ kura in ka so. A y'a cɛsiri Malado kama. Npogotiginin dira Malado ma a ka cɛlataga

kosɔn. Malado n'o wulila don do ka taa ba la. U selen ba la, u y'u ka minɛnw jigin. Npogotiginin jiginna ji la. Yorɔ jan fɛ, a ye fɛn do ye ji la min bɔlen don bama fɛ, bama belebele. A bɔra ji la.

Malado k'a bɛ jigin ba kɔnɔ, npogotiginin k'a ma ko bama file ji kunna yen fɛ. Malado ye yen lajɛ, a k'a taamaɲɔɲɔn ma, k'a ye fɛn min ye o tɛ bama ye, ko bilali kolon don, muso do nan'a ka bilali kɔrɔ fili ba la. O n'a ta o ta, npogotigi ma sɔn Malado ka kuma ma. A ko Malado ma ko bilali kɔrɔ tɛ, ko bama don. Malado fana ma sɔn npogotiginin ka fɔta ma. A tora ji la, ka minɛnko daminɛ. Npogotigi tora kango kunna. Malado bɛ minɛnko la, bama, mɔɔɔyɛlɛmabama mɔɔɔtabama nana ka Malado sawu ka taa n'a ye ji jukɔrɔ. Npogotiginin ni kule seginna dugu kɔnɔ. Dugu wulila ka jo. Npogotiginin donna a jɛ na k'a fo.

Dugumɔɔɔw kabakoyara, u ko ka Malado yɔrɔ jini. Dugu kɔnɔ, Sinali bɛ yen, boso Sinali. Sinali tun ye boso ye, jɛgɛminɛna gansa tun tɛ. A fana kabakoyara. U taara bada la. U ye yɔrɔw lajɛ, k'u kɔlɔsi. Bɛɛ bɛ ka boso Sinali lajɛ, bɛɛ bɛ k'a makɔnɔ. Sinali labanna ko sisan tɛ Malado sɔrɔ ni na, ko bɛɛ ka taa so, a bɛ cogo jini ka se mɔɔɔminebama ma, mɔɔɔyɛlɛmabama.

Boso Sinali bɛ se min na, a y'o kɛ. A y'a ka sarakaw bo. A y'a jira ko bama in bɛ ye. A bɛ bama in faga, nka, ale boso Sinali t'a ni si ta. Hɔrɔnya kosɔn, a bɛ bama faga, bawo bama ye mɔɔɔ faga.

Dugumogow nana boso Sinali nofe bada la. Boso Sinali jiginna ba kono, fo ka taa tunun mogow be k'a laje. Boso Sinali taara se bamaw ka dinge ma. A donna bamadinge kono. A mana se bama min ma, a b'o jesen kelen korota, a mana se min ma a b'o jesen korota, a mana se min ma, a b'o sen korota. N'a ye min jesen korota, a b'a bolo da o bama disi la, a b'a bolo da o bama disi la k'a laje ni siran be min dusukun na. Ni siran te min dusukun na, boso Sinali b'o bila k'a jessin do were ma. Bosoke tor'o la, ka t'o la fo ka taa a tege da mogotabama kan. A y'a soro siran kelen don ka bama in dusukun pan-pannisen lateliya. A y'a nakun fo bama ye. Bama ko Boso Sinali kan'ale faga, a ka sabali a kan'a malo. Bama k'a be boso Sinali deli, a kan'a faga, a be misi kelen fara so kan k'a deli a ka sabali. Boso Sinali k'ale ma na so pini, ale ma na misi pini bama fe. Boso Sinali ma son deli ma, a ma son cogo si la fana bama ka jonke dilen na. Boso Sinali k'o la bama ma, mogominebama ma, a k'a laben, bawo a ben'a faga. Boso Sinali koni ye layidu d'a ma ko n'ale y'a faga, a te yelen na sogo ye, nka a b'a kono fara ka Malado ka masiriw labo.

Sinali ye mogoyelemabama faga ka masiriw sama ka bo a kono ka yelen n'u ye gere kan. Mogow ye boso Sinali don ce ye. Boso Sinali ma mogoyelemabama fagali ni si ta. A tun sigira o fana kan.

CƏBILƏN

Cəbilen wolodon kəra seli ye bawo a ba tun ma deli ka den sərə. Saraka caman tun bəra, ka aladeli caman kə, ka dafalen yere ta. Cəbilen bangebaaw ye jiriw jini k'a ko. Cəbilen wulila ni kara ye, Cəbilen ma siran cə pə kuma tə muso ma. Cəbilen m'a to a filanw na, Cəbilen ma dəsə a kərəw ma. Cəbilen kəra sitanafen ye, Cəbilen kəra siranpəfen ye, Cəbilen kəra dusukasiden ye.

Cəbilen ma kun a wolodugu Səbəbugu kənə. A labanna duguba ma, koduman so, kojugu so, yeremabila so. Duguba y'a danma diyə ye, duguba y'a danma kalanso ye. Duguba kənə Cəbilen ye sira minc min bənnen don aladeliden, dusukasiden ma. A ye yeremabila sira minc. O kama, Cəbilen ye fereke kanu, ka pəgami bato. Cəbilen təgo labanna ka kə Ferekepaami ye. Dugu kəra i k'a ka wuli Cəbilen bolo. A ma dəsə yərə si ma, a ma təmə yərə si la ni yenkaw ma kule ni Cəbilen təgo ye.

Kaso tə kaso ye, Cəbilen mana minc ka bila kaso min na, a b'o kaso kənə. A ye ko lase kasodenw koləsilibagaw ma. A laban na, Cəbilen kasodennama bə negen de, k'a sabali walasa a kana boli. Dumuni duman bə tobi a ye koləsilibagaw fə, u b'u jə n'a nege ye. O si ma Ferekepaami bali. Ferekepaami kəra kənəkə ye. Ferekepaami labanna ka jamana bila pewu. Sən tə bila, jogo tə karaba. Ferekepaami ye baara siri yenkaw fana na, o ma bə fosi fə.

Tukərəla tə Tukərəla ye, Gana tə Gana ye. Yen yere, Cəbilen kəra zantarama ye k'o sababu yere k'a ka nənaya ye. O fana ye Cəbilen kənə, bawo n'i k'i sən kolo ma n kənə yan, n'a mənna k'i makənə, a bə laban k'i səgere.

Cəbilen seginn'a donko ma, Ferekepaami, nanbara, binnkanni, nsonya, nkalontigə. Gana fana labana ka Cəbilen kənə. A seginna a fajamana kənə ni hakilina kura ye. Walasa k'o hakilina da kənə kan, Cəbilen ni kurane ma fara pəgən na. A jiginna jamana kənəka fə ka moriya damine. A y'a yere kə hayatigi ye, haya min b'a bolo, o bə se ka nafolo latigə məgo ye. O kuma kəra ka jamana fan tan ni naani wo bə labə.

Məgow bə don morikə kura kan. Wari bə jigin a kan cogo min, a bə jigin a kan ten. A fana bə nanbara kə cogo min, a b'a kə ten. A bə baara kə məgow ye. Baara in məgofaga ma bə fosi fə. Cəbilen ka nasiji kəra ni pəsəni fariman də ye. A b'o kə buteli kənə k'o di baaratigi ma. O furaji minyərə ye pəgen kənəna ye, n'u seginn'u ka so. A minnen kə, u ka buteli fili sutura kənə. Fən o fən y'o bə a sira fə, olu bə ye tijeso səgere. Pəgenkənəsu cayara dugu kənə.

Duguməgow siranna k'u kənənafili bawo bana kura min donna dugu kənə, a məgofagacogo ma se ka faamu. Səgesəgeli wajibiyara. Səgesəgeli sira taara bə morikə kan. Sima də bəra morikə ka so n'a niyərə nasi ye. Ale ma sən ka nasi min. A y'a di bagan də ma. O bagan m'a ni si ta. O sira de yələna ka taa jə morikə

MŌGŌYA

"Hadamadenya geleyara", "mōgo banna", nin yerepinikan fila duruntura sa. Bēē sonn'a ma fana ko fiye bilala balimaya la, ko teriya jōyoro dōgōyara, ko siginjōgōnya ma fen dilan tugun. Kōlōsili damado ninnu ye hadamadenw kōnōnafili bi kōsebe. Hadamadenw cayara sigidaw la, hadamaden kunko cayara a yere ma, hadamadenw siranna jōgon kunko je. Jōgonfaamuya, jōgōndeme, jōgōnsirataama ani jōgonkunkokē kera kōrolenko ye. Mōgōw dēsera ninnu kōro, ninnu minnu ye mōgōya, hadamadenya, balimaya, teriya, siginjōgōnya tulomaw ye. Aa ! diye geleyara.

Mōgōya de be dijēsosigi diya, bawo ko duman caman be mōgōya kōno : hine, deme, kanu... An be don min n'i ko bi, wariko nana n'a ka geleya ye ka hine, deme ani kanu ban ka sonni to a tōgo ma. Fonisere dōgōyara, ka kaari geleya mōgōw bolo hali badenya ni teriya kōno. Fonisere de be kaari don, ka hine ni deme don. Hine ni deme fila bēē be kanu kōno dusukun kanu, mōgōya kanu. Mankan o mankan be misikunkolo nōfe, a dadugula nōfeko don. Wariko ye mōgōya geleya, ka hadamadenya ke kōnōnafiliko ye.

Wari be fanga ni se di gatigi ma a ka ga kōno. Ale de be gadenw ladamuni sementiya, ka ga fitine dōgōya, ka siginjōgonmaw ce fitine dōgōya fana. O kōromasurun ye, kōlōsiliw la, mōgo dalakuma ka ca, janibaato dalakuma ka ca k'a sababu ke k'a dusu tijenen don

tuma bēē. Sitana be mōgo dala, sitana be janibaato dala, sitana te mōgo dala, sitana be janibaato dala. Ni gatigike sera ga musakaw kōro, denw be ladamuko puman soro. A ka c'a la denkw ni denmusow si te kakalayasira ta. Ni fa y'a je kōmi, bēē b'o kōro don. Nka ni wari te yen, dēse kera denbaya musakaw tali la, ba te gatigike bonya, den bēē te bangebaaw bonya.

Yeremabila nana, ladamuni ma sira soro, sabatibaliya jora, denbaya nagasira, du cira. Wariko ye hadamadenw hawuja, ka mōgōw kōdon jōgon ma. Bi, i te bonyta soro ni wari te, malo te k'i ma ni wari te. Ni min y'a soro, n'o ma juguya k'a kan, o be yaada fo a be ban a mōgojōgonw kunko keli ma. U caman te ye kunko kekene kan, denkundikene, furusirikene ani sukoyakene. Mōgōya be taa k'u to o cogo la. O wari ma mōgōya ke, wari te sen jōyoro fa. T'i sen jo banabaato la ka mōgōya d'a ye, i kana wari d'a ma, t'i sen jo kasoden la ka dugawu don a ye, i kana wari d'a ma, o ka d'u ye ka teme wari kan, wari min ni nafolotigi b'i to a ka so k'a don mōgo bojo ka taa d'u ma banabaatōdilan kan ani kasobon na. O la, tegelankolonya te mōgōya keli bali.

ALA-KA-JON

Hadamaden ye danfen ye min ka d'a yere ye. Hadamaden ma dan y'a yere la. Hadamaden taamato gansan be fa taamasiyen jira. A taamacogo, ko "n bococo ka ni, walima n ka finiw nagon te walima tofanga be n na, n nagon ka dogo, masiri be n na; n masiri min ye n mine kojugu". Fa damateme be taama yere geleya dow ma, keremu-keremu banbali, yeremafile, yerejafile. Taama ni disijan, taama ni kamankari. Nin ko dama-dama be hadamaden ke n-nagon-te ye, ala-ka-jon te.

Hadamaden ma dan soro cejiya la. Masiri don, min b'a ladiya kosebe, k'a layelen sanfe, k'a ke yerejiranci ye. O koton, hadamaden mana dan cogo o cogo danbaama fe, a b'i ben o ma, a kera cejuguya fiye o fiye ye. A k'a ka cejuguya ma cejuguya sarama, a ka jeya y'a ka cejuguya tunun, a finyaji y'a mine, a ka cejuguya ma fen tiye a ye. Hadamaden kera dipeso fe. Sawura damado ninnu b'o sementiya. O fana b'a sewa. O kama, a b'a jini waati bee de k'a bococo masiri, k'a sankwota fo k'a hakili bo segen ni dipeso geleya caman ko. Hadamaden si cesiri ye nin damado ye ka kanunagonya ni furunagonya kanu. O de fana ye hadamaden ka si nisondiya ye min b'a hakili bo segen ni jani ni bana an'a danbaa yere ko.

Hadamaden ye dipeso kanu, hali a segenbaato, a nanibaato, dipesosigi ka d'a ye bawo a miiriya be don nataw ngoya n'u here kan. A yere ko mogo kan'i jigi tige Ala la.

SABALI

Mogo, n'i sabalila, i be diye diyabo, bawo, i na ye ko duman caman kene kan. Sabali ye hadamadenya sinsinnan ye. Furunagon te sigi sabali ko. Terimaw te taama nagon hafe sabali ko. Siginagonmaw te ben sigi la sabali ko. Sabali te nalomaya ye, sabali ye hadamadenya josen jinama do ye.

"Nin te ke ne na", "Nin te fo ne ma", "n be n ta sara", ninnu ye filibaanci nunakan ye. Tajurusara ma ben sigi kono k'o sababu ke kodonbaliya ye. Sabali tilala kodonbali la, mogo siginagon te kodonbali ye. Sabali kana mogo si kene k'i bila kodonbali fe. Sabali ye benbaliya kelesan ye. Ale de be sigi daamu bo, ale de be dugu yiriwa, ale de be ga barika, ale de be kelenya bange.

Sabali te fago ye, dese te, nalomaya yere te. Yerebonya don, yeredon don. Ni min ma sabali, o be kele la waati bee, a be woyo la tuma bee. Kele te haron danbe ye. Tuma bee woyo ye yeredonbali ta ye. Mogo o mogo, n'i y'i yere fisaya yeredonbaliya ma i y'i yere don k'i yere bonya. Ala k'an son sabali la, bawo dan te diye na sabali ko. I to to, n teri.

N-KELENNIN-TA

Sigi gɛɛyara dugu caman kɔnɔ bi, k'a k'i n'a fɔ mɔgɔw bɔr'u dancogo la. Hali n'u ma bɔ u dancogo la, hakilina kura caman donna mɔgɔw kun na.

Bi, bɛɛ k'i kelennin ta. Foroba min ye jama bɛɛ jɛ ye, o foroba fanga dɔgɔyara kɔsɛɛ. O hakilina ye fiɛba bila gabaw la, ka sigi gɛɛya duguw kɔnɔ, duguba ani dugunin. Den y'a bangebaa fila dɔrɔnw ta ye, o min tun ye foroba ye, bɛɛ tun b'o min ladon k'a kɛ hadamaden sabatilen ye. Bangebaaw k'olu kelennin ta y'u den ye.

O hakilina in, n-kelennin-ta, o ye bɛnbaliya bange, k'a bange hali badenmaw ni jɔgɔn cɛ. N-kelennin-ta, o hakilina ma sinji tugu. Hakilina in bɛ mɔgɔya o mɔgɔya la, o mɔgɔya ye tɔkajɛ ye, o teriya ye nkalon ye, o jɛ ye jɛ gomanba ye. N-kelennin-ta kɛra ni hadamadenya tiɛbaga ye. A ma hɛrɛ y'a jɛ na bawo ale de bɛ sɔrɔ kɛ kɔli ye farali kɔnɔ, ka foroba tilayɔrɔ caya. Binkala kelen tɛ fiɛ kunben bugu kunna kuma tɛ sanji ma. Kelennasigi man di.

TAAMASIRA

Taamasira diya y'i ka taama nɔgɔya ni bɔnya ni lafiya kɔnɔ. Ninnu si t'a la bi. Bi, n'i ye dugutaasira mine, i n'i hɛrɛ farala. O ye dabalibanko ye, bawo bolifenw caya tun ka kan ka fɛrɛ lakika lasɛ taamabaaw ma cogo bɛɛ la. Nka, ni wulila k'i bɛ mɔbili ta k'i taayɔrɔ magen, n'i halala tɛ, i bɛ fɛn bɛɛ y'i jɛ na fo hɛrɛ.

Kɔnɔnafiliko, mɔbilitayɔrɔ la, n'o ye gara ye, n'i donna yen, kara ni gɛrɛgɛrɛ de bɛ takasaba la taamadɛnw kɔ. N'olu fila tilaira jɔgɔn na, lamaloyali ni lagɔsili de bɛ kɛnɛ tigiya ta. I bɛ kɔnɔnafili n'i kɔkɛjɔgɔn kuraw ye, n'olu ye mɔbilibaaralaw ye, u kɛcogo n'u kumacogo kɔsɔn, kɛcogo ni kumacogo min bɛ hɔrɔn lamaloya, k'a dɔgɔya, k'a danbe bɔ a la pewu. Siranɛko, i kɔkɛjɔgɔn kura min bɛ mɔbilitasara mine, o tɛ duman fɔ k'i kunbɛn. I b'i ka wari sara para ka kumakan jugu mine ka saan'i yɛrɛ la piya. Kabini yen dugutaala bɛ mɔbilikɔnɔna sigiyɔrɔkɔkɛɛ daminɛ. Sigiyɔrɔ bɛ maminɛ. N'o tɛ i bɛ min mɛn u da, i kɔkɛjɔgɔn kuraw da, o ye : " i t'i ka wari mine, i k'i halalamɔbili san !"

Donisiri mana se, kabako, mɔbilibolila ni donisirila nata ka bon ni mɔbilitigi yɛrɛ ta ye. I bɛ wari min sara i yɛrɛ talisara ye, doninin tɛ bɛrɛ si bɔ, i ka bololabɔrɔnin fana bɛ sɔrɔ ka ta o sɔngɔ kelen na. N'i ko a'ye sabali ka dɔɔnin bɔ a la, i b'u kan mɛn : "Taa dugutaa la k'i ka doni to yan !", "n'a man girin i t'a pu i kun na !". I dusu

de be kasi. Kabako. Dusukasiko wɛrɛ, n'i sɛra mɔbilibolila ka degeden ma, o siritigelen don, o ta ye mɔgɔdɔgɔya ye, mɔgɔneni ani sininkanfo. I be nimisa bawo yen kɛnɛ t'i dɔnkɛnɛ ye. Min be f'i ye o ye : "i be mɔbili kɔnɔ wo, i tɛ mɔbili kɔnɔ wo, mɔbili be taa, bawo a ma san e kelen kama !" Yɛlɛkolon be tige yen f'i ka mɔnɛ.

Mɔnɛ ma ban, bawo i ma se mɔbilibolila ma. Mɔbilibolila yɛrɛ sa, o ye masake ye, kana f'a ye k'a ka mɔbili boli tan, "a boli dɔɔnin-dɔɔnin walima teliya dɔɔnin" Mɔbilibolila t'o fɛ, i b'a kan mɛn : "n'i kɔrɔtɔlen don mun kɔsɔn i ma sannakurun ta walima i tun b'i halala sɔn". Mɔbilibolila b'o dimin don i la, ko t'a jɛ, ko t'a kɔ. I ni dimin b'o taama kelen kɛ.

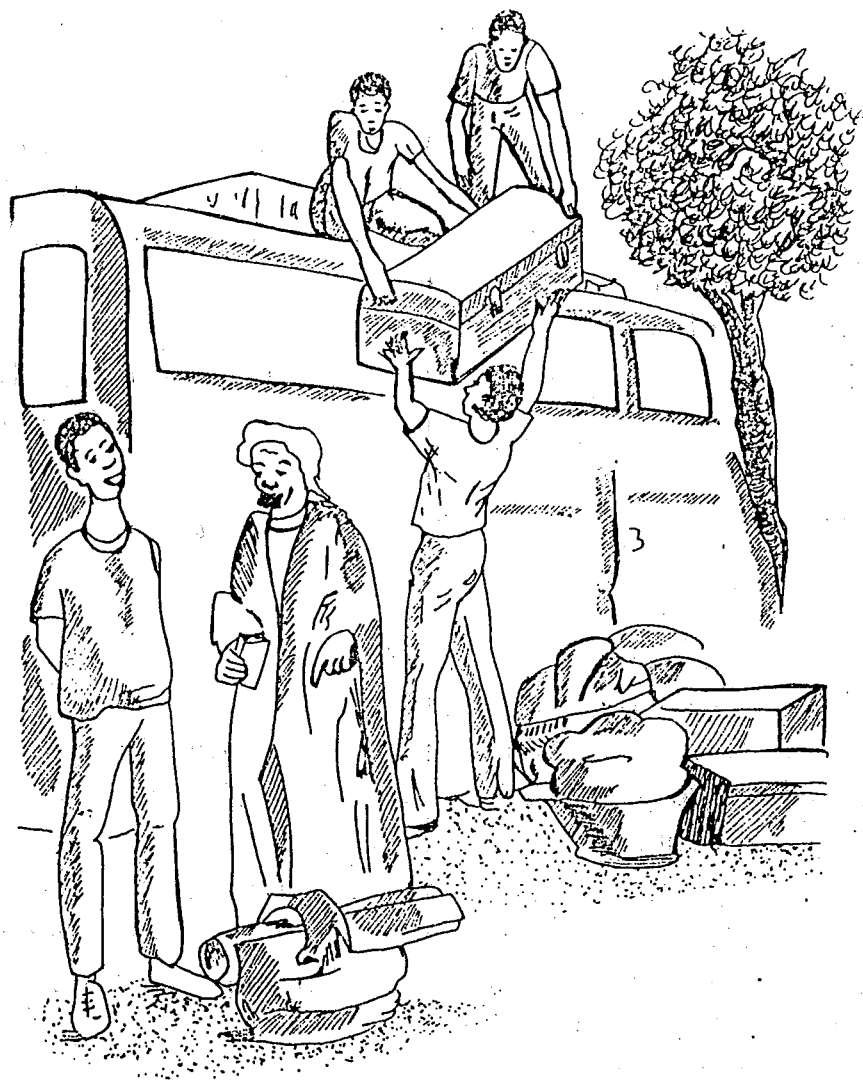
Mɔbili yɛrɛ, mɔbilikolonba a yɛrɛ cogo be kasara latige k'o sababu k'a lɔdɔnbaliya n'a kɔrɔkojuguya ye. Dɔ k'ale b'a dahirime jini, k'i tulongɛ taamanaw ni na. Fo k'i se i taayɔrɔ la, i ni b'i kun furutututu. Mɔbili datugulan tɛ se ka dayɔlɛ n'i y'a datugu. Ala kana kasara latige n'o tɛ, mɔgo be bɔ cogo di ni tasuma menena mɔbili la. Sigilanw dingɛnama don, i b'o kɔdimin kɛ. I be mɔbili kɔnɔ, i jɛ be mɔbili sɛnw na, i be mɔbili kɔnɔ, ji be suur'i kan samiye waati, i be mɔbili kɔnɔ, motɛrɛ funteni be k'i kan. Mɔbili sɛnw silen don k'u ban, u be ci waati min, mɔgo t'o dɔn. Fɛrɛnw man di, jɔli yeelen bɛɛ tɛ mɛnɛ, bawu u tɛ cogo la. I kana se n'i ka degun ye sirakunjɔlaw ma, zantaramaw ni polisiw, i jigi be tige parawu. U kumakan ye kelen ye

bawo kɔ kelen jɛgɛw don. Tijɛnikɛlaw ni sariyatigiw ka bɛn-bɛn-bɛn be taamabaaw kɔkan. Mɔbilitigiw ka kɔjɛnabɔtɔn ma nin mɔgɔw si kɔbila. O kɔtuguli ye taama gɛleya. Taamabaaw sagalama don, u misilama don, baganw don mɔbilibaarakɛlaw bolo. U ka kɛwalew ni kumakanw be kɛ dajuguya kɔnɔ ka jɛsin taamanaw ma.

Nin bɛɛ kɔ, baarantanw be kɔlɔsili la, taamanaw jufada, u bololaminɛnw n'u jɔgɔnnaw si tɛ kisi n'u m'u hakili t'u la. Baarantanw b'u tɛgɛ ko ka bɔ a tigiya la. Waati dɔw yɛrɛ la u be taamanaw ka fɛnw bɔsi u la. Gara mɔgo bɛɛ b'u dɔn nka, abada, u t'u bolo kɔrɔta k'a fɔ ko baarantanw k'u mabɔ mɔbiliw la, u k'u mabɔ taamanaw n'u ka minɛnw na. Lakananikɛlaw fana tɛ fosi kɛ walasa ka yɔrɔ tanga baarantanw ka nsonyali n'u ka binnkanni ma.

Dɔ be ja la, dɔ be ja cɛlakaw la. Taamanaw y'u yɛrɛ bila ni jama bolo ten. Bɛɛ b'i ta da danbaama kan. Mɔbilibaaralaw ka kow be wara don o don ka taa a fɛ. Taamanaw ka jani be juguya ka taa cogo min, a be juguya ka taa a fɛ. Mɔbilibaaralaw ye waripininaw de ye. U fana ye jagokɛlaw ye. Jagokɛla si tɛ sannikɛlaw dɔgɔya ko sannijama ka caya a ka feerefɛn kunna. Mɔbilibaaralaw ka kan ka sabali, ka mɔgo t'u danbe kɔnɔ. U ka kumakan juguw ni neniniw ni wale kolon tɔw bila. U ka taamanaw minɛ ni bonya ye bawo u hadamaden jɔgɔnw don.

Sirakunjɔlaw, zantarama ni polisi, u ka kan ka sira nɔgɔya taamanaw bolo, ka mɔbiliw cogoya lajɛ walasa fiɛ minnu b'u la, n'olu be se ka kasara latige, o fiɛw ka ban.

TIMINANDIYA BƐ SABALISO

Sabaliso ye so duman ye k'a sababu folo ke sabali yere ye. A sababu filanan ye timinandiya ye. Sabali ye furuku-furuku ban, ka datigendala ban, ka kele ban, ka benbaliya bali. Jekafɔ, jekasigi ni kotopogantala sorɔla timinandiya kɔnɔ. Timinandiya ye sabali jukɔromadondon, ka sabali barika, ka tulongaye latige Sabaliso. N'i sabalila, i b'i timinandiya bawo sabalibali te timinandiya sidon, n'o te, a tun b'i dusu faga, k'i sabali.

Timinandiya ko Sabaliso denw k'u cesiri ale nɔfe, fen o fen ka d'u ye, a ma se korɔta ma, u bolo be da o fen kan n'a ka di Ala ye. O fɔcogo la, Dugudenw y'u dusu faga, u yeremagosadusu, k'u tugu timinandiya ko. O sira ma goya fewu. Bɛe y'i berenin ke, wa bɛe y'i beremata fana sorɔ.

Ko timinandi be nɔ bo ko bɛe la, ko timinandi be si bo siyefan na. Timinandi ko korɔto ma, k'a ka makɔnɔ yan. Timinandi taar'a ka sira fe, a m'a kofile korɔto la. Timinandi ni korɔtɔbaa ma taama pogon fe. Korɔto kelen ka timinandi makɔnɔ ka kepe, a wulila k'a nodon a panna a kunna. A y'a ke taali ye sa, a ma timinandi ye. Korɔto ni timinandi ma taama, u ma pogon ye kene kelen kan. Korɔto be tipeni na ka taa, timinandiya be dilanni na waati bɛe. I ko timinandiya, sabali fana be dilanni na sanga ni waati bɛe.

Tipenikelaw de y'u mabo timinandiya la pewu k'o korɔ ke dusubaya gansan ni korɔto ye. Kele wo, segen wo, salaya wo, kuncɛbaya wo, ko o ko, n'a be fiɛe bila hadamadenya la, sabali n'u ma je, timinandiya n'u ma je. Timinandiya ye sabali ye. U mana jigin du o du kɔnɔ, o du ye daamu du ye, o du ye lafiya du ye, sorɔ fana du don. Du don min naloma ka ca n'a mogɔ keguma ye.

Sabali ni timinandiya te nalomaya ye. A fila bɛe ye faamuyali ye, a fila bɛe ye hakili ye. Mogoya ye hakili ye, hakili be faamuyali latige. Sabalibaa faamuyali ka bon i ko timinandiya. Timinandi hakili ka bon i ko sabalibaa. Ka ninnu faamuya, sabali ni timinandiya, i be mogoya ke ni mogɔ suguya bɛe ye, dusutelin, korɔtɔbaa, sitanamogɔ bɛe. O n'a ta o ta, sabali tigi dogoyara, timinandiya tigi dogoyara. Mogoya jigi karila, bɛe wulilen don k'i jo.

MUJU

Muju te dusukolontanya ye, muju te siranje ye, muju te fugariya fana ye. Muju ye faamuyali ye, muju ye kodon ye, muju ye sabali ye. Sigipogonm'a fila benna, furupogonmaw benna, terimaw benna, u mujuna pogon korɔ de. Ben be ke mogow ni pogon ce muju de kɔnɔ. Bamananw ko muju be furumuso denw barika, ka furumuso yere kunnawolo. Kunnawolo in ye du kunnawolo ye, dugu kunnawolo, jamana yere kunnawolo. Bɛe be kunnawolo kanu n'i yere ye.

Bi, sinankunya t'i n'a fo folo. A barika dogoyara kosebe. Nka, o n'a ta o ta, tulongaye be mogow ni jogon ce. Kokoro don, laadalako don, mogow b'u se ke k'u mupu jogon koro. Nka, o t'a bali tuma dow la, u ka funun sinankunyatulon keli la, fo k'a fo jogon ko ko nin tulong masina te sinankunya la. O fana caman te ne soro, bawo, u be laban k'u dusu faga ni jogon ye. O sababu ye k'u wulila k'u bangebaaw soro sinankunyatulon keli la, u fana b'o sira taama u se la. O keli ten, o kera sababu ye jamanaden bee kera jogon tulongjogon ye. Jamanadenw donna jogon na ni dogoya ye. Sinankunya ye malidenw ka kelenya sennateliya. Jarakenin, Kulubalikenin, Fulakenin, Numukenin, olu n'u jogonna caman be fo mogow ni jogon ce ka hadamadenya kow lateme. Dunanw be jatigi bonya, ka karama soro sinankunya sababu la. Jigitugu fana be soro sinankunya koro. Da te se k'a bee fo. Sinankunya ye hadamadenya diya Mali koro.